

УДК 342.25(477)
ББК 67.9(4УКР)300.6
К65

Конституційна реформа в Україні в сфері місцевого самоврядування: уроки від країн Вишеградської четвірки : тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21–22 жовт. 2016 р.). – Х. : Право, 2016. – 270 с.

ISBN 978-966-937-082-2

ISBN 978-966-937-082-2

- © Національна академія правових наук України, 2016
- © Вишеградський фонд, 2016
- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016
- © Видавництво «Право», 2016

а також що зміни вносилися в непрозорий спосіб навіть після ухвалення закону в цілому з метою отримання якнайбільшої кількості голосів провладними партіями, варто підсумувати, що і цей критерій було порушено при конструюванні муніципальних виборчих систем.

Нарешті останнім критерієм, який варто проаналізувати, є «технологічність» (М. В. Афанасьєва), яка полягає в реальній застосовуваності виборчої системи. Певним чином можна констатувати навіть його порушення у контексті стабільності виборчого законодавства, оскільки, як підкреслює Венеційська комісія, «будь-яка реформа виборчого законодавства, яке має застосовуватися на виборах, повинна бути проведена достатньо завчасно, щоб бути дійсно застосовною під час виборів». Не можна назвати «проведеною завчасно» реформу, яка полягала в набранні чинності новим законом за сімдесят вісім днів до дня голосування.

Таким чином, застосовані системи виборів до міських, обласних і районних рад на чергових місцевих виборах 2015 року не відповідають жодному критерію ефективності виборчих систем, що спричиняє нагальну потребу в докорінній зміні виборчого законодавства з метою якнайповнішого дотримання вказаних критеріїв. Понад те – виборчу реформу слід розпочинати якнайшвидше, аби не довелось вкотре порушувати принцип стабільності виборчого законодавства, ухвалюючи зміни до нього напередодні (або навіть після) початку виборчого процесу. І найважливіше – реформа має бути проведена з обов'язковим залученням до проектування виборчої системи експертів-електоралістів і громадських організацій.

Бистрова Ю.,

кандидат наук із соціальних

комунікацій,

науковий співробітник НДІ ПЗІР

НАПрН України

«DIGITAL ERA GOVERNANCE» ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО КОМУНІКАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Цифрова ера управління (Digital era governance) стає в сучасному світі цивілізаційним напрямом, що забезпечує соціально-правовий, ко-

мунікаційний розвиток держави. Тому в більшості передових країн (Австралія, Великобританія, Нідерланди, Нова Зеландія, Сінгапур, США, Фінляндія, Франція, Велика Британія тощо) активно застосовується так зване електронне урядування. В Україні серед факторів, що підтверджують безальтернативність впровадження цифрового управління, можна визначити: формування світового інформаційного суспільства; вимоги європейської спільноти; внутрішні умови розвитку політико-правових процесів держави; необхідність демократизації всіх сфер життя; глобалізація інформаційного простору.

Крім того, в нашій країні за умов децентралізації влади електронне урядування на регіональному рівні набуває важливого значення, стає політичною стратегією державно-управлінської практики, заснованої на широкому використанні інформаційно-комп'ютерних технологій, сприяє розробці ефективних і дієвих соціально-правових способів управління на місцевому рівні, вдосконалення систем комунікації та взаємодії з суспільством, оптимізації процесу надання державних послуг і сервісів. Інформаційні та комунікаційні технології відіграють визначальну роль у модернізації регіональної економіки, виступають технологічною базою для електронного бізнесу (e-business).

У 2015 р. Кабмін України заявив про плани повсюдного впровадження системи електронного уряду до 2017 р. Серед першочергових завдань – відмова від паперового документообігу, запровадження електронних послуг, електронних закупівель, електронної правової допомоги тощо. У червні 2015 року ІТ-волонтери за підтримки влади запустили портал електронних адміністративних послуг (iGov). Харківська область офіційно приєдналася до iGov 25 січня 2016 р. Нині харківська міська влада розробляє стратегію електронного міста. Її втіленням у соціально-комунікаційний, правовий комплекс регіону займаються представники комунального підприємства «Міський інформаційний центр», які ще з 2002 р. упроваджують проекти «оптимізації діяльності органів територіальної громади». Крім того, Харківська область стала пілотним проектом, де буде використовуватися система «електронного уряду» – спільний проект ХОДА, Кабінету Міністрів України, Міжнародної агенції регіонального розвитку «GloBee» і компанії – розробника програмного «Portis Consulting». Проекти «Розумні міста» і електронний уряд підтримують наступні напрями діяльності: надання послуг за принципом електронного урядування; сприяння наданню державних і муніципаль-

них послуг для всіх зацікавлених сторін; забезпечення прозорості та підзвітності в місцевих державних організаціях (зкладах) для покращання їх функціонування та ін.

На даному етапі провадиться робота щодо розширення співробітництва з міжнародними організаціями-донорами та залучення міжнародної технічної допомоги до Харківського регіону. Завдяки спільному проекту ЄС і ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (розрахований на міста з населенням від 10 до 150 тисяч) на території області імплементовані або знаходяться на стадії реалізації понад 70 мікропроектів у різних територіальних громадах. На думку керівників влади, це буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності Харківщини й стане надійним базисом розвитку інновацій у сфері надання адміністративних послуг та розвитку електронного уряду.

Існуюча практика функціонування електронних урядів дає підстави для виокремлення декількох складових взаємодії в його межах: government-to-citizen – між державними органами і громадянами; government-to-business – між державою і приватними компаніями; government-to-employee – між державними організаціями та держслужбовцями; government-to-government – між державними органами і рівнями державного управління. Відомий польський економіст М. Сакович наголошує на чотирьох сферах, де корисне і потрібне електронне урядування: електронні послуги (e-services), електронне управління (e-management), електронна демократія (e-democracy) і електронна комерція (e-commerce). У контексті представленої аналітичної розвідки слід акцентувати увагу на ролі електронного врядування у комплексній демократизації регіону (електронній демократії), й більш того, подивитися на проблему з позиції розширення впливу на цей процес із боку інших інститутів сфери соціально-правових комунікацій – ЗМІ, бібліотек, кластерних об'єднань, інформаційних і соціологічних центрів, НДІ НАПрН України, тощо.

Окремо треба зосередитися на тому, що значення комунікаційної складової сфери управління значно зросло у сучасній Україні, і зумовлює необхідність виявлення нових стратегій соціально-правового управління, особливо враховуючи розпочатий процес децентралізації влади. Це дозволяє по-новому подивитися і зрозуміти значення соціально-комунікаційних процесів на регіональному рівні. По суті, громадська участь в усіх регіональних інститутах має виступати як універсальна технологія со-

ціального управління. Між тим у вітчизняному громадському управлінні ще, на жаль, не інституціоналізовані ефективні механізми взаємодії громадян зі структурами, що безпосередньо розробляють проекти і програми територіального розвитку. Це означає, що відсутній необхідний інструмент, який дозволяв би громадянам реалізувати свої права на практиці. Таким інструментом, на нашу думку, може стати законодавчо визначені технології громадської участі, які поки не вивчені в науково-практичному полі для використання в системі соціального управління. Отже, можемо зробити висновок, що існують певні протиріччя між декларованою наявністю громадських прав на участь населення в прийнятті управлінських рішень і тим, що в дійсності відсутні організаційні нормативи, правила, технології їх реалізації.

Базові засади науки і практики соціально-правових комунікацій дають підстави розглядати проблему у контексті взаємодії основних структурних елементів соціального управління: керуючої підсистеми (органи влади, управлінські структури) і керованої підсистеми (індивід, соціальна група, населення в цілому). Технологія громадської участі є універсальним засобом соціально-правового управління, оскільки: а) сприяє переходу від суб'єктно-об'єктної до суб'єктно-суб'єктної моделі соціально-правового управління; б) є невід'ємним інструментом, що забезпечує дійсну реалізацію прав участі громадян у процесах розробки та реалізації управлінських рішень.

У Digital era governance розширення участі різних інституцій соціальної комунікації регіону в електронному врядуванні мусить спиратися на механізм їх багатосуб'єктної взаємодії в ході вироблення і реалізації соціально значущих управлінських рішень. На відміну від адміністративного впливу (суб'єктно-об'єктного управління), коли органи влади самі розробляють і приймають управлінські рішення, і місцевого самоврядування (механізм самоорганізації), в ході якого місцеве населення без втручання держави і різноманітних управлінських інститутів самостійно вирішує власні проблеми, громадська соціальна участь представляє собою універсальний механізм управління, змістом якого стає процес узгодження інтересів різнорівневих суб'єктів управління (органів влади, громадян та інших зацікавлених сторін) на рівні соціально-правового, комунікаційного комплексу регіону держави. Така взаємодія, дозволяє реалізувати визначені принципи належного управління, серед яких, на нашу думку, у контексті створення демократичної соціально-комуніка-

ційної регіональної спільноти особливого значення набувають відкритість, прозорість (транспарентність) і доступність системи. У сучасних умовах демократичного розвитку результатами їх впровадження стане зростання відповідальності та ефективності влади, створення механізму протистояння тіньовим і антикорупційним явищам на рівні регіону, можливість протидії маніпулятивних технологій.

Позитивним впливом поєднання соціально-правових, комунікативних інституцій у системі цифрового управління стане комплексна й більш ефективна реалізація просвітницької функції (обізнаність громадян не тільки про діяльність політичних структур, свої права і свободи, а й про можливу їх участь у реалізації); вільна конкуренція лідерів і еліт за владу; здатність громадян оцінювати потенціал влади; самовираження та висвітлення власних оціночних характеристик регіонального життя кожним з мешканців; створення інформаційної безпеки політичного середовища для опозиційної діяльності та ін.

Болдирєв С.

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри державного будівництва
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

25 років назад в Україні почався кардинальний перехід від соціалістичної форми організації суспільства і держави до демократичної. Головним стрижнем цього процесу було і залишається питання відносин між державою і громадянським суспільством, одним з інститутів якого є місцеve самоврядування. Не зважаючи на значний проміжок часу, муніципальна практика нашої держави все ще перебуває у стані системної кризи. Ще у 2014 році була підготовлена і схвалена Урядом Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України були запропоновані зміни